

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia. Terveysdenhuollon asiakasmaksuille säädettyä maksukattoa muutettaisiin siten, että maksukertymän seurantajakso olisi kalenterivuosi. Nyt seurantajaksona on 12 kuukauden jakso, joka alkaa ensimmäisestä hoitokäynnistä.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi sään-

nös palvelun käyttäjän oikeudesta saada lii-
kaa suoritettua maksut takaisin ja määräaika
jona vaatimus maksun palauttamisesta on
tehtävä. Vaatimus maksun palautuksesta olisi
ehdotuksen mukaan tehtävä viimeistään
maksukaton ylittymistä seuraavan kalenteri-
vuoden aikana.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voi-
maan vuoden 2001 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Kunnallisen terveydenhuollon asiakasmak-
suille säädettiin vuotuinen maksukatto vuo-
den 2000 alusta voimaan tulleella lailla
(1308/1999), jolla sosiaali- ja terveydenhuol-
lon asiakasmaksuista annettuun lakiin
(734/1992), jäljempänä *asiakasmaksulaki*, li-
sättiin uusi 6 a §. Säännöksen tarkoituksena
on estää terveydenhuollon vuotuisten maksu-
jen kohoaminen kohtuuttoman korkeaksi. Jos
vuotuiset maksut ylittävät 3 500 markkaa, on
avopalvelujen käyttö tämän jälkeen maksu-
tonta ja laitoshoidosta perittävät maksut ovat
huomattavasti alennettuja.

Maksukaton seurantajakso on nyt 12 kuu-
kautta. Seuranta-aika alkaa ensimmäisestä
käynnistä. Mikäli henkilön ensimmäinen

käynti kunnallisen terveydenhuollon yksi-
kössä on ollut esimerkiksi 10 päivänä elo-
kuuta 2000, seuranta-aika päättyy seuraavana
vuonna 9 päivänä elokuuta. Tämän jälkeen
uusi seurantajakso alkaa sitten kun henkilö
käy jälleen ensimmäisen kerran hoidossa.

Oikeus maksuttomiin palveluihin ja laitoshoidon alennettuihin maksuihin alkaa siitä, kun maksukattoon laskettavien maksujen yhteismäärä ylittää laissa säädetyn 3 500 mar-
kan rajan. Tämä oikeus päättyy seuranta-ajan päättyessä eli vuoden kuluttua ensimmäisestä käynnistä.

Maksukaton käytöstä saatujen tietojen mukaan seurantajakson alkamis- ja päätty-
misajankohta ovat osoittautuneet käytännös-
sä hankalasti hahmotettaviksi. Vaikeuksia
syntyy erityisesti silloin, kun palvelun käyttä-
jä ei ilmoita alkamis- tai päättymisajankoh-

taa. Tilanne voi johtaa siihen, että alkamisai-
ka muuttuukin jälkikäteen kun potilas havait-
see, että jotain käyntiä ei ole otettu huomioon
maksukatossa. Ongelmia korostaa se, että
maksukaton seuranta toteutetaan toistaiseksi
pääosin manuaalisesti ilman mitään keskitet-
tyjä tietojärjestelmiä.

Koska maksujen seurannassa on muutoin-
kin ollut ongelmia, seurantajakson yksiselit-
teinen määrittely helpottaisi huomattavasti
hallinnollista työtä terveyskeskuksissa ja sai-
raaloissa sekä muissa toimintayksiköissä,
joissa maksukattoa joudutaan seuraamaan.
Myös palvelun käyttäjän kannalta tällainen
yksiselitteinen seurantajakso olisi nykyistä
selkeämpi.

Edellä esitetyn perusteella asiakasmaksu-
lain 6 a §:n 1 ja 2 momenttia ehdotetaan
muutettavaksi siten, että maksukaton seuran-
tajaksoksi otetaan kalenterivuosi. Tällöin
maksukatossa otettaisiin huomioon maksut 1
päivästä tammikuuta 31 päivään joulukuuta
kunakin vuonna. Mahdollisesti syntyvä oike-
us maksuttomiin palveluihin päättyisi samoin
31 päivänä joulukuuta, jonka jälkeen alkaisi
uusi seurantajakso.

Palvelun käyttäjä ei aina ole selvillä siitä,
milloin maksukatolle säädetty 3 500 markan
raja ylittyy. Tämä johtaa toisinaan siihen, että
maksuja on suoritettu enemmän kuin sääde-
tyt 3 500 markkaa. Tällaisessa tilanteessa
palvelun käyttäjällä on oikeus saada liikaa
suoritetut maksut palautuksena asianomaisesta
hoitopaikasta. Maksujen palautukselle tai
palautusvaatimuksen esittämiselle ei ole sää-
detty mitään enimmäisaikaa. Sen vuoksi
noudatettavaksi tulee yleinen 10 vuoden
vanhentumisaika. Näin pitkä vanhentumisaika
voi käytännössä aiheuttaa hankaluuksia
esitettyjen palautusvaatimusten oikeellisuuden
selvittämisessä. Tämän vuoksi olisi tar-
peen säätää lyhyempi aika palautusvaatimuk-
selle.

Asiakasmaksulain 6 a §:ään ehdotetaan
edellä esitetyn perusteella lisättäväksi uusi 4
momentti, jossa säädettäisiin oikeudesta saa-
da liikaa suoritettut maksut takaisin. Lisäksi
edellytettäisiin, että vaatimus maksun palaut-
tamisesta tulisi tehdä 3 500 markan ylittymistä
seuraavan kalenterivuoden aikana. Käytännössä
tämä merkitsisi sitä, että palvelun
käyttäjällä olisi vuosi aikaa seurantajakson

päättymisestä tehdä vaatimus liikaa suoritet-
tujen maksujen palauttamisesta.

Koska maksukatto on ollut voimassa vasta
vajaan vuoden, ei mahdollista muista sään-
nosten korjaamista edellyttävistä seikoista
ole tarkkaa tietoa. Maksukaton toimivuudesta
on parhaillaan käynnissä selvitys, jonka val-
mistuttua voidaan arvioida muut muutostar-
peet. Mikäli muita muutostarpeita nousee
esiin, tullaan niiden perusteella tarvittavat
ehdotukset säädösmuutoksiksi esittämään
myöhemmin.

2. Esityksen vaikutukset

Maksukaton seuranta-ajan muutos selkeyt-
täisi järjestelmää ja vähentäisi näin ollen sii-
hen liittyvää hallinnollista työtä kunnissa ja
kuntayhtymissä. Järjestelmä selkiytyisi myös
palvelujen käyttäjien näkökulmasta.

Muutos merkitsisi myös sitä, että maksuka-
ton piiriin tulevien henkilöiden määrä olisi
jonkin verran pienempi kuin nykyisin, koska
seuranta-ajassa ei otettaisi nykyisellä tavalla
huomioon sairauden ajoittumista esimerkiksi
vuoden vaihteeseen. Jos sairaus ja siitä
aiheutuvat hoitomaksut alkavat esimerkiksi
marraskuussa ja päättyvät maaliskuussa si-
ten, että marras-joulukuussa aiheutuu 3 000
markan kustannukset ja tammi-maaliskuussa
3 400 markan kustannukset, tällainen palve-
lun käyttäjä tulee maksukaton piiriin.
Ehdotetussa uudessa järjestelyssä maksukatto
ei sen sijaan täyty.

Tietoa ehdotetun muutoksen vaikutuksesta
kuntien maksukertymään tai palvelujen käyt-
täjien taloudelliseen asemaan ei ole, sillä
maksukaton oltua voimassa vasta vajaan
vuoden, nykyisten seurantajaksojen sijoittu-
mista ei ole voitu tarkemmin seurata.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja
terveysministeriössä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päi-
vänä tammikuuta 2001.

Vuoden 2000 aikana alkaneisiin seuranta-
jaksoihin ehdotetaan sovellettaviksi lain

voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tällöin esimerkiksi marraskuun alussa 2000 alkanut seurantajakso päättyisi lokaan lopussa 2001. Tällaisessa tapauksessa uusi seurantajakso kattaisi vain marraskuun ja joulukuun vuonna 2001, jonka jälkeen alkaisi ehdotettujen uusien säännösten mukainen seurantajakso. Palvelun käyttäjä voisi kuitenkin halutessaan päättää, että vuonna 2000 alkanut seurantajakso päättyy jo vuoden 2000 lopussa, jolloin vuoden 2001 alusta

alkaisi uusi ehdotetun lain mukainen seurantajakso. Näin ollen vuoden 2001 aikana osalla palvelujen käyttäjistä seurantajakso olisi nykyisten säännösten mukainen ja osalla uusien säännösten mukainen. Vuoden 2001 päättyessä seurantajaksona olisi kaikilla vain kalenterivuosi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/1992) 6 a §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1308/1999, sekä

lisätään 6 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1308/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

6 a §

Maksukatto

Kohtuuttoman korkeaksi nousevan maksurasituksen estämiseksi on asiakasmaksuista palvelujen käyttäjälle kalenterivuoden aikana aiheutuvilla kustannuksilla 3 500 markan enimmäismäärä (*maksukatto*). Maksukaton ylittymisen jälkeen ovat maksukattoon sisältyvät palvelut maksuttomia. Laitoshoidosta voidaan kuitenkin periä maksu palvelun käyttäjän ylläpidosta maksukaton ylittymisen jälkeenkin. Ylläpitomaksun suuruus säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Palvelun käyttäjältä perittyjen maksujen yhteismäärää laskettaessa otetaan huomioon kalenterivuoden aikana perityt maksut terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkärinpalvelusta, yksilökohtaisesta fysioterapiasta, poliklinikkakäynnistä, päiväkirurgisesta hoidosta, sarjahoidosta, yö- ja päivähoidosta, kuntoutushoidosta sekä lyhytaikaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon laitoshoidosta. Alle 18-vuotiaan lapsen käyttämistä palveluista perityt maksut otetaan huomioon yhdessä hänen vanhempansa tai muun huoltajansa

maksujen kanssa. Tällöin palvelut ovat 1 momentin mukaisesti maksuttomia kaikille henkilöille, joiden maksut otetaan yhdessä huomioon. Alle 18-vuotiaalta ei saa periä ylläpitomaksuakaan.

Jos palvelun käyttäjä on kalenterivuoden aikana suorittanut maksukattoon sisältyvistä palveluista maksuja enemmän kuin 3 500 markkaa, hänellä on oikeus saada liikaa suoritettuja maksut takaisin. Mikäli vaatimusta liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta ei ole tehty 3 500 markan rajan ylittymistä seuraavan kalenterivuoden aikana, menettää palvelun käyttäjä oikeutensa palautukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos palvelun käyttäjä on suorittanut maksukattoon sisältyvistä palveluista maksuja vuoden 2000 aikana, jatkuu 12 kuukauden seurantajakso vuoden 2001 aikana lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Mainitun vuonna 2000 alkaneen seurantajakson jälkeen alkava uusi seurantajakso päättyy vuoden 2001 lopussa. Palvelun käyttäjä voi kuitenkin halutessaan päät-

tää, että vuonna 2000 alkanut seurantajakso päättyy 31 päivänä joulukuuta 2000 ja uusi seurantajakso alkaa tämän lain mukaisesti 1 päivänä tammikuuta 2001.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Osmo Soininvaara*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/1992) 6 a §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1308/1999, sekä *lisätään* 6 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1308/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 a §

Maksukatto

Kohtuuttoman korkeaksi nousevan maksurasituksen estämiseksi on asiakasmaksuista palvelujen käyttäjälle vuoden aikana 3 500 markan enimmäismäärä (*maksukatto*). Maksukaton ylittymisen jälkeen ovat maksukattoon sisältyvät palvelut maksuttomia. Laitoshoidosta voidaan kuitenkin periä maksu palvelun käyttäjän ylläpidosta maksukaton ylittymisen jälkeenkin. Ylläpitomaksun suuruus säädetään asetuksella.

Palvelun käyttäjältä perittyjen maksujen yhteismäärää laskettaessa otetaan huomioon *ensimmäistä hoitokäyntiä seuraavan 12 kuukauden* aikana perityt maksut terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkäripalvelusta, yksilökohtaisesta fysioterapiasta, poliklinikkakäynnistä, päiväkirurgisesta hoidosta, sarjahoidosta, yö- ja päivähoidosta, kuntoutushoidosta sekä lyhytaikaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon laitoshoidosta. Alle 18-vuotiaan lapsen käyttämistä palveluista perityt maksut otetaan huomioon yhdessä hänen vanhempansa tai muun huoltajansa maksujen kanssa. Tällöin palvelut ovat 1 momentin mukaisesti maksuttomia kaikille henkilöille, joiden maksut otetaan

6 a §

Maksukatto

Kohtuuttoman korkeaksi nousevan maksurasituksen estämiseksi on asiakasmaksuista palvelujen käyttäjälle *kalenterivuoden* aikana aiheutuvilla kustannuksilla 3 500 markan enimmäismäärä (*maksukatto*). Maksukaton ylittymisen jälkeen ovat maksukattoon sisältyvät palvelut maksuttomia. Laitoshoidosta voidaan kuitenkin periä maksu palvelun käyttäjän ylläpidosta maksukaton ylittymisen jälkeenkin. Ylläpitomaksun suuruus säädetään *valtioneuvoston* asetuksella.

Palvelun käyttäjältä perittyjen maksujen yhteismäärää laskettaessa otetaan huomioon *kalenterivuoden* aikana perityt maksut terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkäripalvelusta, yksilökohtaisesta fysioterapiasta, poliklinikkakäynnistä, päiväkirurgisesta hoidosta, sarjahoidosta, yö- ja päivähoidosta, kuntoutushoidosta sekä lyhytaikaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon laitoshoidosta. Alle 18-vuotiaan lapsen käyttämistä palveluista perityt maksut otetaan huomioon yhdessä hänen vanhempansa tai muun huoltajansa maksujen kanssa. Tällöin palvelut ovat 1 momentin mukaisesti maksuttomia kaikille henkilöille, joiden maksut otetaan yhdessä huomioon. Alle 18-

yhdessä huomioon. Alle 18-vuotiaalta ei saa periä ylläpitomaksuakaan.

vuotiaalta ei saa periä ylläpitomaksuakaan.

Jos palvelun käyttäjä on kalenterivuoden aikana suorittanut maksukattoon sisältyvistä palveluista maksuja enemmän kuin 3 500 markkaa, hänellä on oikeus saada liikaa suoritettut maksut takaisin. Mikäli vaatimusta liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta ei ole tehty 3 500 markan rajan ylitymistä seuraavan kalenterivuoden aikana, menettää palvelun käyttäjä oikeutensa palautukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos palvelun käyttäjä on suorittanut maksukattoon sisältyvistä palveluista maksuja vuoden 2000 aikana, jatkuu 12 kuukauden seurantajakso vuoden 2001 aikana lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Mainitun vuonna 2000 alkaneen seurantajakson jälkeen alkava uusi seurantajakso päättyy vuoden 2001 lopussa. Palvelun käyttäjä voi kuitenkin halutessaan päättää, että vuonna 2000 alkanut seurantajakso päättyy 31 päivänä joulukuuta 2000 ja uusi seurantajakso alkaa tämän lain mukaisesti 1 päivänä tammikuuta 2001.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
